

ความเป็นมาและสภาพปัญหา

การเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบตะวันตก เป็นที่พิสมัยและใฝ่หาของบรรดาประเทศด้อยพัฒนาทั้งหลาย หลายประเทศมีที่ท่าจะประสบผลสำเร็จอย่างงดงามในระยะแรก แต่ท้ายที่สุดมักจะมีแนวโน้ม เปลี่ยนเป็นระบอบประชาธิปไตยแบบมีผู้นำ (guided democracy) เช่น ในฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ อินโดนีเซีย หรือแม้แต่อินเดีย หลายประเทศประสบความล้มเหลวโดยสิ้นเชิง ในที่สุดต้องเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองการปกครองเป็นสิ่งคณนิยมหรือคอมมิวนิสต์ เช่น เวียดนามเหนือ เวียดนามใต้ เขมร พม่า และอีกหลายประเทศในอเมริกาใต้ แอฟริกา อีกหลายประเทศที่ยังอยู่ในภาวะสับสนและแสวงหารูปแบบ วิธีการ ตลอดจนกระบวนการทางการเมืองระบอบประชาธิปไตยที่เหมาะสมกับพื้นฐานความเป็นวัฒนธรรมทางการเมือง ความสำนึกทางการเมืองของประชาชน ประเทศที่อยู่ในภาวะเช่นนี้ในปัจจุบันมีอยู่ไม่น้อย ทั้งในอเมริกาใต้ แอฟริกาใต้ เอเชีย ซึ่งรวมทั้งประเทศไทยด้วย¹

แนวความคิดเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย ได้เกิดขึ้นมาก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 ในช่วงสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 นักคิดหัวก้าวหน้าบางคน เช่น เทียนวรรณ ได้เสนอให้มีการปกครองแบบประชาธิปไตยขึ้นเป็นครั้งแรก แต่แนวความคิดนี้ยังไม่เป็นที่แพร่หลายในหมู่ผู้ปกครองและประชาชนมากนัก²

¹ประหยัด หงษ์ทองคำ, การพัฒนาทางการเมืองโดยกระบวนการปกครองท้องถิ่น (กรุงเทพมหานคร : นานักษรการพิมพ์, 2519), หน้า 1.

²ไพโรจน์ โพธิวงศ์ และสุวิทย์ สุทธิจิระพันธ์, การเลือกตั้งทั่วไป มกราคม 2518 (กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 4.

ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้ทรงจัดตั้ง "คูลิตธานี" ขึ้น เพื่อเป็นเมืองจำลองรูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย เป็นการทดลองโดยให้มีธรรมนูญปกครอง มีพรรคการเมือง 2 พรรค ให้มีการเลือกตั้งนคราภิบาล (mayor) มีสภาการเมืองแบบประชาธิปไตย มีการออกหนังสือพิมพ์วิจารณ์การดำเนินงาน^๑ แต่อย่างไรก็ดี พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ยังมีได้ทรงจัดให้มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้ก็โดยมีพระราชดำริว่า การเปลี่ยนแปลงการปกครองนั้น ควรดำเนินในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป เพื่อประชาชนชาวไทยจะได้ปรับตัวได้ทัน^๒

✓ การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มา เป็นการปกครองระบอบประชาธิปไตย เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 เมื่อมีคณะบุคคลคณะหนึ่ง เรียกตนเองว่า "คณะราษฎร" ใช้กำลังเข้ายึดอำนาจการปกครองจากรัฐบาลพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 คณะราษฎร ประกอบด้วย คณะนายทหารบก ทหารเรือ ข้าราชการพลเรือน และพ่อค้าประชาชนจำนวนหนึ่ง ซึ่งสามารถทำการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย โดยมีพระมหากษัตริย์อยู่ภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญ พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงพระราชทานรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรสยาม เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2475 อันเป็นรัฐธรรมนูญฉบับแรกของประเทศไทย^๓

จนกระทั่งปัจจุบันนี้ ประเทศไทยเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยมาแล้วเป็นเวลา 54 ปี มีรัฐธรรมนูญแล้วหลายฉบับ จนกระทั่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันนี้ คือรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521 มีการเลือกตั้งทั่วไปสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรมาแล้ว 14 ครั้ง ครั้งแรกเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน พ.ศ. 2476 ครั้งสุดท้าย

^๑ สุเทพ อັดถากร, พรรคการเมืองในระบอบเสรีประชาธิปไตย (กรุงเทพมหานคร : บางสะแกการพิมพ์, 2524), หน้า 41-42.

^๒ สมพงษ์ เกษมสิน และจรรยา สุภาพ, ลัทธิการเมืองและเศรษฐกิจเปรียบเทียบ (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2520), หน้า 335.

^๓ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม พ.ศ. 2529 ซึ่งเป็นการเลือกตั้งครั้งที่ 3 สำหรับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2521

สำหรับความหมายของประชาธิปไตย (democracy) ซึ่งเป็นรูปแบบการปกครองที่เข้าในประเทศไทยในปัจจุบันนี้ มีนักวิชาการให้ความหมายแตกต่างกันมากมาย ความหมายดั้งเดิมที่สุดมีต้นกำเนิดมาจากภาษากรีก เพราะชาวกรีกเป็นพวกแรกที่เริ่มใช้คำนี้ ซึ่งหมายถึงรูปการปกครองที่ประชาชนทั้งหมดมีสิทธิที่จะตัดสินใจชี้ขาดปัญหาบ้านเมือง โดยอาศัยหลักการฟังเสียงข้างมาก รูปการปกครองระบอบประชาธิปไตยของกรีกโบราณนี้ ปัจจุบันเรียกว่าเป็นการปกครองโดยชนหมู่หรือประชาธิปไตยทางตรง (direct democracy)

Joseph A. Schumpeter ได้ให้ความหมายของระบอบประชาธิปไตยไว้ว่า "คือระบอบที่ให้อำนาจแก่บุคคล ในอันที่จะวินิจฉัยเรื่องการเมือง โดยที่บุคคลนั้นได้เข้าแข่งขันเพื่อได้รับคะแนนเสียงจากประชาชน"⁶ หรืออีกนัยหนึ่ง ประชาชนสามารถที่จะเลือกผู้วินิจฉัยทางการเมือง หรือทำการคัดเลือกและเปลี่ยนแปลงผู้ที่ทำหน้าที่เป็นรัฐบาลบริหารประเทศ โดยกระทำกันเป็นครั้งคราวด้วยวิธีการเลือกตั้ง สาธารณะของระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบันนี้ก็ เป็นเรื่องของระเบียบการ (procedural) ประกอบด้วย "การเลือกตั้งอย่างเสรี การแสดงออกอย่างเสรี และพรรคการเมืองอิสระ"⁷ ทั้งนี้ เพราะการปกครองระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบันนี้ เป็นประชาธิปไตยแบบทางอ้อมหรือประชาธิปไตยโดยผ่านผู้แทน (indirect democracy or representative government) ประชาชนมิได้เป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยปกครองประเทศโดยตรงด้วยตัวของตัวเอง หากแต่ประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยโดยผ่านผู้แทนที่ตนเลือกตั้งมา ตามกระบวนการของการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน ซึ่งบุคคลที่ถูกเลือกตั้งเป็นผู้แทนนี้ ประชาชนเห็นว่าเป็นผู้ที่มีความ

⁶ Joseph A. Schumpeter, Capitalism, Socialism and Democracy, 3rd ed. (New York : Harper Torchbooks, 1962), p. 269.

⁷ Roy C. Macridis and Bernard E. Brown (eds.), Comparative Politics, 3rd ed. (New York : Dorsey Press, 1965), p. 147.

สามารถ เป็นผู้ที่มีนโยบายที่จะอำนวยความสะดวกให้ประชาชนโดยทั่วไปได้รับการคุ้มครอง
ป้องกันเป็นอย่างดี และได้รับความผาสุกต่าง ๆ ตามที่พวกเขาปรารถนา^๑

จะเห็นว่าความสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบันนี้อยู่ที่
"การเลือกตั้ง" เพื่อให้ประชาชนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ได้มีโอกาสคัดเลือกตัว
แทนในการบริหารประเทศ การเลือกตั้งทำให้สามารถเลือกรัฐบาลขึ้นบริหารประเทศ ทำ
ให้รัฐบาลสิ้นสุดลง การเลือกตั้งมีผลทำให้รัฐบาลระมัดระวังการทำงานของตน และการ
เลือกตั้งยังทำหน้าที่เป็น "กลไกเชื่อมโยง" (linkage mechanism) สะท้อนทัศนคติของ
สาธารณชนต่อนโยบายของรัฐบาล นอกจากนี้การเลือกตั้งยังมีบทบาททางอ้อมโดยทำให้
อำนาจของรัฐบาลเป็นไปโดยถูกต้องตามกฎหมาย จากความเป็นจริงที่ว่ารัฐบาลได้รับเลือก
มาจากประชาชน ประชาชนจึงยอมรับในสิทธิอำนาจหน้าที่ของรัฐบาล ส่วนในด้านของ
ประชาชน ถ้าเปรียบเทียบระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็นศาสนา การเลือกตั้งก็
เป็นเหมือนการประกอบพิธีทางศาสนาที่สำคัญ ทำให้บุคคลรู้สึกว่าเป็นสมาชิกของศาสนา
นั่นคือการเลือกตั้งทำให้บุคคลรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ทำให้บุคคลค่อย ๆ รับเอา
ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยแทรกซึม เข้าไว้ในจิตใจ^๑ หรือจะกล่าวอีกอย่างหนึ่งก็
คือ อำนาจของรัฐบาลที่มีต่อสมาชิกในสังคม จึงเป็นอำนาจที่ได้รับจากประชาชนที่อยู่ภายใต้
การปกครองของรัฐบาล หากซ์มาจากสวรรค์ไม่ ดังนั้นรัฐบาลหรืออีกนัยหนึ่งผู้ปกครอง
ประเทศจึงต้องเป็นผู้รับใช้สมาชิกในสังคม หากซ์เป็นเจ้านายไม่ เพื่อประชาชนในสังคมจะ
ได้มีโอกาสบังคับให้รัฐบาลทำหน้าที่ได้ถูกต้อง ไม่ผิดรูปผิดรอยตามที่คาดหมายไว้ บุคคลที่
ประกอบกันเป็นรัฐบาลจึงควรผ่านการคัดเลือกจากราษฎรเป็นครั้งคราว ระบอบการ
ปกครองที่มีระเบียบการ เช่นว่านี่ก็คือการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นจึงมีการ
กล่าวกันว่า "หลักการง่าย ๆ ของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ก็คือบังเหียนของการ

^๑ ประหยัด หงษ์ทองคำ, การพัฒนาทางการเมืองโดยผ่านกระบวนการปกครอง
ท้องถิ่น, หน้า 10-12.

^๑ Richard G. Neimi and Herbert F. Weisberg, Controversies
in American Voting Behavior (San Francisco : W. H. Freeman and
Company, 1976), pp.2-3.

ปกครองประเทศควรเป็นของผู้ (คนหนึ่งหรือคณะบุคคล) ที่ได้รับการสนับสนุนจากมวลชนมากกว่ากลุ่มบุคคล หรือคณะบุคคลอื่น ๆ นั้นเอง"¹⁰

จากความสำคัญของการเลือกตั้งดังกล่าวมาแล้ว จนปัจจุบันรัฐบาลเกือบทุกประเทศจะประกาศว่าคนขึ้นครองอำนาจในฐานะเป็นตัวแทนของประชาชน ในประเทศโลกละรีจะมีหลักการที่ว่าผู้บริหารประเทศจะต้องมาจากการเลือกตั้งของประชาชน ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม โดยถือว่าการเลือกตั้งคือการเป็นตัวแทนของชนทั้งชาติ¹¹

การเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นที่ไหนหรือแบบใด จุดร่วมที่สำคัญของการเลือกตั้ง ได้แก่ การระดมความคิดเห็น เพื่อสร้างความชอบธรรมของการปกครอง การเลือกตั้งเป็นวิธีการอย่างหนึ่งในการเลือกสรรผู้ปกครอง เลือกแนวนโยบายที่ชี้สร้างสรรการเรียนรู้ทางการเมือง และสร้างบูรณาการของชาติ ด้วยคุณประโยชน์ดังกล่าวจึงทำให้การเลือกตั้งมีความสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับระบบการเมืองเกือบทุกประเภท ในช่วง 2 ทศวรรษที่ผ่านมา มีเพียงไม่กี่ประเทศเท่านั้นที่ไม่สามารถจัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นได้อย่างเป็นกิจลักษณะ และประเทศดังกล่าวนี้มักจะมีปัญหาในเรื่องความมีเสถียรภาพทางการเมือง หรืออีกนัยหนึ่งมีระดับแห่งการพัฒนาทางการเมืองต่ำ¹²

ประเทศไทยก็เป็นอีกประเทศหนึ่ง ที่ใช้รูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย และใช้การเลือกตั้งเพื่อสร้างความชอบธรรมในการปกครองประเทศ ประเทศไทยมีการเลือกตั้งครั้งแรกเมื่อวันที่ 15 พฤศจิกายน 2476 จนกระทั่งปัจจุบันนี้มีการเลือกตั้งทั่วไปทั้งหมด 14 ครั้ง เป็นการเลือกตั้งทางอ้อม 1 ครั้ง แบ่งเขต 3 ครั้ง รวมเขต 5 ครั้ง และ

¹⁰ ไกรยุทธ ธีรตยาคินันท์, "ประชาธิปไตย เสรีภาพ และการปกครองประเทศ : เศรษฐศาสตร์วิเคราะห์," วารสารสังคมศาสตร์ 16 (เมษายน-มิถุนายน 2522) : 18.

¹¹ Samuel A. Johnson, Comparative Government (New York : Barron's Educational Series, Inc., 1973), p. 51.

¹² สุจิต บุญบงการ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, พฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของคนไทย (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527), หน้า 1.

การเลือกตั้งแบบผสมรวม เขตและแบ่งเขตอีก 5 ครั้ง การเลือกตั้งครั้งสุดท้ายเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2529 เป็นการเลือกตั้งแบบผสมรวม เขตและแบ่งเขต ซึ่งรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน (พ.ศ.2521) มาตรา 90 วรรค 2, 3 และ 4 และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งของไทยที่ใช้ในปัจจุบันนี้กำหนดค่าให้การเลือกตั้งมีลักษณะผสมระหว่างการแบ่งเขตกับการรวมเขตคือ¹⁸

ก. จังหวัดใดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ไม่เกิน 3 คน ให้ถือเขตจังหวัดนั้นเป็นเขตเลือกตั้ง

ข. จังหวัดใดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกิน 3 คน ก็ให้แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้ง โดยจัดให้แต่ละเขตมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 3 คน แต่ถ้าแบ่งเขตแล้วให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครบ 3 คนทุกเขตไม่ได้ ก็ให้แบ่งเขตเลือกตั้งที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 3 คน เสียก่อน และเขตที่เหลือต้องไม่น้อยกว่าเขตละ 2 คน

ค. จังหวัดใดมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ 4 คน ให้แบ่งเป็นเขตเลือกตั้งเขตละ 2 คน

ในข้อ ก. นั้นมีลักษณะของการเลือกตั้งแบบรวมเขต แต่เป็นการรวมเขตเฉพาะจังหวัดที่มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ไม่เกิน 3 คน ส่วนในข้อ ข. และ ค. มีลักษณะของการเลือกตั้งแบบแบ่งเขต คือจังหวัดใดมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้เกิน 3 คน ก็แบ่งเขตจังหวัดออกเป็นเขตเลือกตั้ง แต่ก็ไม่ได้ใช้วิธีแบ่ง 1 เขต ต่อสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 1 คน เหมือนกับการแบ่งเขตตามรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ ที่ผ่านมา แต่กำหนดค่าให้แต่ละเขตมีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้ไม่เกิน 3 คน ทั้งนี้ประชาชนสามารถเลือกผู้แทนของตนได้เท่ากับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมีได้ในเขตนั้น ๆ ได้ตามความพอใจของแต่ละคน

สำหรับการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2529 เป็นผลสืบเนื่องมาจากการที่รัฐบาลภายใต้การนำของ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ได้ประกาศยุบสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม 2529 และกำหนดให้มีการเลือกตั้งทั่วไป ในวันที่ 27 กรกฎาคม 2529

¹⁸ ปัญหา คำพรเหลือ, "ข้อมูลบางประการเกี่ยวกับการเลือกตั้ง," เทศาภิบาล.

ซึ่งการเลือกตั้งครั้งนี้กำหนดให้มีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรได้จำนวนทั้งหมด 347 คน แบ่งเป็นเขตเลือกตั้ง 138 เขต เขตเลือกตั้งหนึ่ง ๆ จะมีผู้แทนราษฎรได้ไม่เกิน 3 คน ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องสังกัดพรรคการเมืองใดพรรคการเมืองหนึ่ง และพรรคการเมืองแต่ละพรรคจะต้องส่งผู้สมัครรับเลือกตั้งให้ครบกับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เขตเลือกตั้งนั้น ๆ จะพึงมีได้ และพรรคการเมืองจะต้องส่งสมาชิกลงสมัครรับเลือกตั้งเกินกว่าจำนวนที่นั่งหนึ่งของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งหมดคือไม่น้อยกว่า 174 คน

จากการเลือกตั้งแต่ละครั้งที่ผ่านมา สิ่งที่น่าสนใจเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่สำคัญคือ

ก. สาเหตุที่ทำให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงมาลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง

ข. กระบวนการตัดสินใจที่จะทำการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง ให้มีจำนวนเท่ากับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่เขตเลือกตั้งนั้น ๆ จะพึงมีได้ หรือเท่าที่ต้องการจะลงคะแนนเสียงให้

ในการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้น ผู้ลงคะแนนเสียงแต่ละคนจะมีเหตุผลเฉพาะของตนในการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เช่น บางคนไปเลือกตั้งเพื่อมุ่งหวังที่จะได้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรชุดใหม่ เพื่อให้ได้รัฐบาลใหม่ หรือใช้นโยบายใหม่ในการปกครองประเทศ แต่บางคนก็ไปเพียงเพราะพรรคพวกเพื่อนฝูงหรือเจ้าหน้าที่ทางราชการร้องขอ บางคนไปเพราะถือว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองที่จะต้องกระทำหรือบางคนไปเพราะเห็นคนอื่นไปก็ไปด้วย ผู้ไปลงคะแนนเสียงซึ่งมุ่งที่จะเปลี่ยนแปลงนโยบายหรือตัวบุคคลในการบริหารประเทศและจากความตั้งใจมุ่งมั่นดังกล่าวนี้ทำให้เกิดการตัดสินใจด้วยความสำนึกของตนเอง ยิ่งกว่าที่จะตัดสินใจตามคนอื่น หรือเพราะเพื่ออำมสสินจ้างอีกพวกหนึ่งนั้นขาดความรู้ทางข่าวสารทางการเมือง และขาดความผูกพันที่แน่นแฟ้นในทางการเมือง รวมทั้งการร้องขอของพรรคพวกเพื่อนฝูง ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือหัวหน้าของผู้นั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้ง บางคนไปเพราะเพียงถือว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองที่ดีที่พึงจะกระทำ เป็นต้น พวกแรกๆ ที่ไปเลือกตั้งนั้นถือได้ว่าเป็นพวกที่ได้ลงคะแนนเสียงด้วย "ความสำนึกของตน"

เอง" (autonomous voting) และมีลักษณะของการลงคะแนนเสียงที่ "เป็นการเมือง" โดยที่ ส่วนพวกหลังนั้นไปลงคะแนนเสียงเพราะถูกชักชวนหรือถูก "ระดม" (mobilized voting) การลงคะแนนเสียงของคนกลุ่มนี้ เป็นการปฏิบัติหน้าที่ "ทางสังคม" ยิ่งกว่าจะมี "น้ำหนักทางการเมือง" เหมือนพวกแรก¹⁴

เกี่ยวกับสาเหตุที่ทำให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จากการศึกษาที่มีผู้ทำการวิจัยมาแล้วเกี่ยวกับกรณีนี้ สรุปได้ว่าผู้ไปลงคะแนนเสียงส่วนใหญ่ไปลงคะแนนเสียงโดยถือว่าเป็นหน้าที่ และเมื่อพิจารณาในแง่มุมของฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมแล้ว ผู้ที่มีอาชีพ การศึกษาและรายได้ที่แตกต่างกัน ผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงจะถือว่าเป็นหน้าที่ยิ่งกว่าพวกที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำกว่า หน้าที่สำคัญที่เป็นเหตุผลในการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้แก่ หน้าที่ในการสร้างประชาธิปไตย หรือสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตย ลักษณะดังกล่าวเป็นการไปลงคะแนนเสียง เพราะความเคยชินยิ่งกว่าที่จะไป เพื่อผลักดันให้คนบางคนได้รับการเลือกตั้ง หรือเพื่อให้ได้มาซึ่งนโยบายทางการเมืองบางประการที่ตนปรารถนา ในลักษณะเช่นนี้ การเลือกตั้งจึงมีใช้กิจกรรมที่เป็นการแสดงออกของความรู้สึกรวมถึงประสิทธิภาพทางการเมืองเมือง (political efficacy) ของคนไทยมากนัก การมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง มิได้หมายความว่าเขาเป็นผู้มีศักยภาพทางการเมืองมากกว่า หากแต่บ่งบอกว่าเขามีความสำนึกในหน้าที่ของพลเมืองมากขึ้นเท่านั้น แต่ไม่ได้เห็นความสำคัญของการเลือกตั้งมากกว่าผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำมากมายนัก¹⁵

¹⁴พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, พฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขต 3 จังหวัดขอนแก่น 18 เมษายน 2526 (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2527), หน้า 116-117.

¹⁵จรรยา สุภาพ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, พฤติกรรมการณ์ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งและการบริหารการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษาจากกรณีการเลือกตั้งแทนตำแหน่งที่ว่างของจังหวัดบุรีรัมย์ 28 สิงหาคม 2526 (กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2527), หน้า 123.

สิ่งที่น่าสนใจอีกประการหนึ่ง เกี่ยวกับการเลือกตั้งก็คือ กระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เพื่อที่จะลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง ทั้งนี้ก็เพราะว่าจากการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแต่ละครั้งที่ผ่านมา จะเห็นว่ามีผู้สมัครรับเลือกตั้ง เกินกว่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมีได้ เป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะในการเลือกตั้งในระยะหลัง ๆ นั้น จะเห็นว่ามีผู้สมัครรับเลือกตั้งมากกว่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมีได้ เป็นจำนวนมาก¹⁶ ดังรายละเอียดในตารางที่ 1.1

ตารางที่ 1.1 จำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของไทย

การเลือกตั้งครั้งที่	เมื่อ	จำนวนผู้แทนราษฎร (คน)	จำนวนผู้สมัคร (คน)
9	10 ก.พ. 2512	219	1,253
10	26 ม.ค. 2518	269	2,199
11	4 เม.ย. 2519	279	2,370
12	22 เม.ย. 2522	301	1,623
13	18 เม.ย. 2526	324	1,880
14	27 ก.ค. 2529	347	3,810

จะเห็นได้ว่า ในการเลือกตั้งแต่ละครั้งมีผู้สมัครรับเลือกตั้ง เกินกว่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมีได้ เป็นจำนวนมาก ซึ่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเหล่านี้ นอกจากจะสังกัดพรรคการเมืองแตกต่างกันแล้ว คุณสมบัติส่วนตัวในด้านต่าง ๆ ยังแตกต่างกันด้วย เช่น เพศ อายุ คุณวุฒิทางการศึกษา และอาชีพ เป็นต้น เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจึงต้องทบทวนคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งจากที่มีหลาย ๆ คน เกินกว่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมีได้ ให้เหลือเท่ากับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมีได้ หรือเท่า

¹⁶ จากเอกสารกองการเลือกตั้ง กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย.

ที่ต้องการจะลงคะแนนเสียงให้ ซึ่งผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้รับการลงคะแนนเสียงให้ นี้ จะ ต้อง เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง มีความพอใจมากที่สุดตามหลัก เกณฑ์ของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแต่ละคน

ดังนั้น จึงนำเสนอว่า ขึ้นตอนต่าง ๆ ในการที่จะพิจารณาคัดเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรให้มีจำนวน เท่ากับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมีได้ใน เขตนั้น ๆ หรือ เท่าที่ต้องการที่จะลงคะแนนเสียงให้ ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีขึ้นตอนอย่างไรในการที่จะพิจารณาคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง และแต่ละขึ้นตอนมีหลักเกณฑ์อย่างไรบ้าง นั่นคือต้องการที่จะศึกษาถึง "กระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร" ว่าผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแต่ละคนมีขึ้นตอนอย่างไรในการที่จะคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง ให้มีจำนวน เท่ากับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมีได้ หรือ เท่าที่ต้องการจะลงคะแนนเสียงให้ และผู้ลงคะแนนเสียงที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน จะมีกระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แตกต่างกันบ้างหรือไม่

จากการกล่าวถึงสาเหตุต่าง ๆ ที่ประชาชน มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งแต่ละคนจะมี เหตุผลแตกต่างกันไปในการมาลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง บางคนมาลงคะแนนเสียง เพราะความสำนึกของตนเอง เพราะถูกระดม หรือ เพราะเห็นว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองดีที่พึงกระทำ หรือด้วยอามิสสินจ้างก็ยิ่งน่าจะศึกษาว่า ฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีผลต่อสาเหตุในการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของประชาชนดัง เคยกล่าวมาแล้ว จึงนำที่จะศึกษาเพิ่มเติมว่า บุคคลที่มีเหตุผลในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่แตกต่างกัน จะมีกระบวนการในการตัดสินใจเลือกตั้งลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่แตกต่างกันบ้างหรือไม่ยิ่งการเลือกตั้งในระยะหลัง ๆ นี้เป็นการยอมรับกันโดยทั่วไปว่า มีการแจกจ่ายสิ่งของ เงินทอง เพื่อจูงใจประชาชนให้ลงคะแนนเสียงแก่ผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง หรือมีการระดมประชาชนให้ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เพื่อจะได้มีจำนวนร้อยละในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในอัตราสูง จึงเป็นเรื่องที่น่าศึกษาถึงว่า สาเหตุในการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในลักษณะดังกล่าวมานี้ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีกระบวนการตัดสินใจเลือกตั้ง ที่จะคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งเพื่อลงคะแนนเสียงให้อย่างไรบ้าง เงินหรือสิ่งของมีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งบ้างหรือไม่

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ จะเห็นได้ว่าน่าสนใจมากที่สุดที่จะศึกษาถึง "กระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร" เพราะในการเลือกตั้งแต่ละครั้งจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งจะมีมากกว่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมีได้ ดังนั้นขั้นตอนต่าง ๆ ในการที่จะคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งให้เหลือ เท่ากับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมีได้ในแต่ละเขต หรือเท่าที่ต้องการจะลงคะแนนเสียงให้ จึงเป็นสิ่งที่น่าจะศึกษา โดยมีประเด็นที่จะทำการศึกษาคือ ฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมกับกระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ผู้ลงคะแนนเสียงที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมสูงกับผู้ลงคะแนนเสียงที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมต่ำ จะมีกระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแตกต่างกันบ้างหรือไม่ ในการบวนการตัดสินใจแต่ละขั้นตอนมี เหตุผลหรือหลักเกณฑ์ที่แตกต่างกันบ้างหรือไม่ อีกประเด็นหนึ่งที่จะศึกษาคือ ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่มีเหตุผลในการลงคะแนนเสียงแตกต่างกัน จะมีกระบวนการตัดสินใจคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งแตกต่างกันบ้างหรือไม่ แต่ละขั้นตอนมี เหตุผลหรือหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกที่แตกต่างกันบ้างหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า การเลือกตั้งนั้นมีความสำคัญมากในระบบการเมืองปัจจุบัน เพราะ เป็นกระบวนการที่สร้างความชอบธรรมให้แก่อำนาจของผู้ปกครองให้เป็นไปโดยสันติ ผู้ที่ถูกประชาชนเลือกตั้งเข้ามา จะต้องบริหารประเทศให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน เพื่อประชาชนจะได้สนับสนุนต่อไป ผู้ที่สมัครรับเลือกตั้งในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง จะเห็นว่ามีจำนวนมากกว่าสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรอันพึงมีได้ ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงก็จะต้องมีขั้นตอนและหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ในการลดจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งให้เหลือ เท่ากับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมีได้ หรือเท่าที่ต้องการจะลงคะแนนให้ ไม่ว่าผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะอยู่ในฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมอย่างไร หรือมีเหตุผลในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งอย่างไรก็ตาม แต่ก็จะต้องคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งให้เหลือ เท่ากับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมีได้ หรือเท่าที่ต้องการจะลงคะแนนเสียงให้ ผู้ที่ถูกคัดเลือกย่อม เป็นผู้สมัครที่ผู้ลงคะแนนเสียงให้พอใจมากที่สุด หรือไม่พอใจน้อยที่สุด

วัตถุประสงค์ในการวิจัย เรื่อง "กระบวนการตัดสินใจ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร" มีดังต่อไปนี้คือ

1. ต้องการทราบถึงขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการตัดสินใจ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ว่ามีขั้นตอนอย่างไรบ้าง รายละเอียดแต่ละขั้นตอนเป็นอย่างไรบ้าง
2. ต้องการทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม กับกระบวนการตัดสินใจ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งจะทำการเปรียบเทียบกันว่า ผู้ลงคะแนนเสียงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน จะมีขั้นตอนในกระบวนการตัดสินใจที่แตกต่างกันบ้างหรือไม่
3. ต้องการทราบถึงว่า ผู้ลงคะแนนเสียงที่มีเหตุผลในการลงคะแนนเสียงแตกต่างกัน จะมีกระบวนการตัดสินใจ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แตกต่างกันบ้างหรือไม่ และมีหลักเกณฑ์ในแต่ละขั้นตอนในกระบวนการตัดสินใจแตกต่างกันบ้างหรือไม่
4. ต้องการทราบถึง ความเกี่ยวพันระหว่างฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม กับเหตุผลในการลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง และกระบวนการตัดสินใจ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ว่ามีความเกี่ยวพันกันในด้านใดบ้างหรือไม่

สมมติฐานในการวิจัย

จากการศึกษาถึงข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการเลือกตั้งแต่ละครั้ง จะเห็นว่าในแต่ละเขตการเลือกตั้ง จะมีจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้ง เกินกว่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมีได้ในแต่ละเขตการเลือกตั้ง เป็นจำนวนมาก ซึ่งผู้สมัครรับเลือกตั้งเหล่านี้ นอกจากจะสังกัดพรรคการเมืองแตกต่างกันแล้ว คุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้งในด้านต่าง ๆ ยังแตกต่างกันอีกด้วย ซึ่งผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง เลือกตั้งจะต้องมีขั้นตอนในการคัด เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งจากที่มีอยู่หลายคน ให้เหลือเท่ากับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมีได้ หรือเท่าที่ต้องการจะลงคะแนนเสียงให้ ผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้รับการลงคะแนนเสียงให้ นี้ จะเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง เลือกตั้ง มีความพอใจมากที่สุด ตามหลักเกณฑ์ในการคัด เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อที่จะลงคะแนนเสียงให้ของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง เลือกตั้งแต่ละคน ขั้นตอนต่าง ๆ เหล่านี้ ก็คือ กระบวนการตัดสินใจ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการที่จะคัด เลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งจากที่มีอยู่หลายคนให้เหลือ

เท่ากับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมีได้ หรือ เท่าที่ต้องการจะลงคะแนนเสียงให้ ซึ่งผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้รับการคัดเลือกและลงคะแนนเสียงให้นี้ ย่อมเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงมีความพอใจมากที่สุด ตามหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้สมัคร ของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแต่ละคน ดังนั้นการที่ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงจะตัดสินใจลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง ย่อมหมายถึง ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนนั้นได้ผ่านขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทุกขั้นตอนแล้ว และเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีความพอใจมากที่สุด ตามลำดับที่ได้ลงคะแนนเสียงให้

เมื่อได้ศึกษาถึงข้อเท็จจริงต่าง ๆ และบททวนถึงทฤษฎีต่าง ๆ แล้ว จึงขอตั้งสมมุติฐานในการวิจัยครั้งนี้ว่า

1. ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งจะตัดสินใจเลือกตั้งในลักษณะที่ " เป็นกระบวนการ "
2. ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน จะมีกระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่คล้ายคลึงกัน

นิยามความคิดหรือตัวแปรที่สำคัญ

จากสภาพปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย และสมมุติฐานในการวิจัยดังกล่าวมาแล้วในเบื้องต้น มีแนวความคิดสำคัญ หรือตัวแปรที่เกี่ยวข้องซึ่งน่าจะให้ความหมายเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันตั้งแต่เบื้องต้น และเป็นรากฐานที่จะทำการวัดค่าต่อไปดังต่อไปนี้ คือ การลงคะแนนเสียงเพราะถือว่า " เป็นการปฏิบัติหน้าที่ทางสังคม", การลงคะแนนเสียงลักษณะที่ " เป็นการ เมือง", หัวคะแนน และฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคม

การไปลงคะแนนเสียงเพราะถือว่า " เป็นการปฏิบัติหน้าที่ทางสังคม"

การไปลงคะแนนเสียงเพราะถือว่า " เป็นการปฏิบัติหน้าที่ทางสังคม" หมายถึง การตัดสินใจไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในลักษณะต่าง ๆ กันดังต่อไปนี้ เช่น ไปลงคะแนน

เสียงเพราะถูกชักชวนจากบุคคลต่าง ๆ ไปลงคะแนนเสียงเพื่อตอบแทนการได้รับสิ่งของ และเงินทอง เห็นคนอื่นไปเลยไปด้วย และไปลงคะแนนเสียงเพราะต้องการได้คนที่พอใจไป เป็นปากเสียงแทน การที่มีเหตุผลในการไปลงคะแนนเสียงในลักษณะเหล่านี้ ถือว่าเป็นการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่ยังไม่มีน้ำหนักทางการเมืองมากนัก ไปลงคะแนนเสียงเพราะความเคยชิน หรือไปลงคะแนนเสียงเพราะถูกชักชวนหรือถูก"ระดม" (mobilized voting)

การไปลงคะแนนเสียงในลักษณะที่ "เป็นการเมือง"

การไปลงคะแนนเสียงในลักษณะที่ "เป็นการเมือง" หมายถึง การไปลงคะแนนเสียงที่มีเป้าหมาย มุ่งที่จะเปลี่ยนแปลงนโยบาย หรือตัวบุคคลในการบริหารประเทศ และจากความตั้งใจมุ่งมั่นดังกล่าวนี้ ทำให้เกิดการตัดสินใจด้วยความสำนึกของตนเอง ในการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง (autonomous voting) การไปลงคะแนนเสียงในลักษณะนี้เป็นการแสดงออกของความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง

หัวคะแนน

หัวคะแนน หมายถึง บุคคลผู้ช่วยเหลือผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในการหาเสียงเลือกตั้งโดยเปิดเผย โดยบุคคลเหล่านี้จะรับเงินหรือสิ่งของจากผู้สมัครรับเลือกตั้ง นำมาแจกจ่ายให้กับผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เพื่อให้ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้ลงคะแนนเสียงตามที่หัวคะแนนต้องการจะให้ลงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง ดังนั้นจึงไม่รวมถึงกำนันผู้ใหญ่บ้าน ซึ่งมีหน้าที่ต้องวางตนเป็นกลางในการเลือกตั้ง แต่บางคนได้ลักลอบหาเสียงให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง เช่นเดียวกับหัวคะแนน

ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม

ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม หมายถึง ระดับความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งมักจะมีความเกี่ยวพันกันระหว่าง การศึกษา อาชีพ และรายได้ กล่าวคือ คนที่มีการศึกษาสูง

มักจะมีรายได้สูง และประกอบอาชีพมั่นคง และในทางตรงกันข้ามคนที่มีการศึกษาค่ำ มักจะมีรายได้น้อยและมีอาชีพไม่มั่นคง เป็นต้น ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แบ่งฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมของกลุ่มประชากรที่ใช้ศึกษาตามเพศ อาชีพ อายุ การศึกษาและรายได้

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง "กระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร" ผู้วิจัยมุ่งที่จะศึกษาถึงขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ในการที่จะคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งให้เหลือ เท่ากับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่พึงมีได้ หรือเท่าที่ต้องการจะลงคะแนนเสียงให้ ว่าผู้ลงคะแนนเสียงมีขั้นตอนในกระบวนการตัดสินใจที่แตกต่างกันบ้างหรือไม่ สำหรับผู้ลงคะแนนเสียงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน และผู้ที่มีเหตุผลแตกต่างกันในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง จะมีขั้นตอนในกระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งที่แตกต่างกันบ้างหรือไม่ การศึกษาจะเริ่มตั้งแต่ ขั้นตอนแรก คือ การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และข่าวสารเกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ขึ้นตอนที่ 2 การสร้างหลักเกณฑ์และการให้น้ำหนักของหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ขึ้นตอนที่ 3 การประเมินและการจัดลำดับผู้สมัครรับเลือกตั้ง และขั้นตอนที่ 4 การตัดสินใจสุดท้ายที่จะลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง

การศึกษาในครั้งนี้จะศึกษาเฉพาะการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรครั้งสุดท้าย เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2529 นี้เท่านั้น เพราะเป็นการเลือกตั้งที่เพิ่งจะผ่านพ้นไป ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งคงจะให้คำตอบที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ขอบเขตที่จะทำการวิจัย เนื่องจากมีงบประมาณ และระยะเวลาที่จำกัด เมื่อคิดโดยอัตราส่วนแล้ว ประชาชนส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในชนบท จึงควรที่จะศึกษาขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในชนบทซึ่งจะเป็นตัวแทนให้ เข้าใจแบบแผนต่าง ๆ ของกระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของชาวชนบทด้วย ดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดที่จะศึกษากระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตตำบลคูลาด อำเภอรายมุล จังหวัดยโสธร เพราะคิดว่าสภาพความเป็นอยู่ ความ

รู้สึกของประชาชนในท้องถิ่นชนบทคงจะไม่แตกต่างกันมากนัก และกลุ่มประชากรที่จะทำการศึกษาก็จะหาได้โดยง่าย เพราะอำเภอทรายมูลมีผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงถึงร้อยละ 97.27 และสำหรับตำบลคูลาด ก็มีผู้มาใช้สิทธิถึงร้อยละ 100 การสุ่มตัวอย่างที่จะทำการศึกษาก็จะผิดพลาดน้อย เหตุผลอีกอย่างหนึ่งในการเลือกตำบลคูลาด ก็เพราะว่าผู้วิจัยสามารถที่จะเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ใกล้ชิดมากที่สุด เนื่องจากเคยทำงานรับผิดชอบตำบลนี้โดยตรง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

การศึกษาในเรื่องนี้ จะทำให้สามารถเข้าใจถึงพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงของประชาชนในเขตชนบท ที่กว้างขวางกว่าเดิมที่มีผู้ทำการศึกษาไว้แล้ว ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษาในครั้งนี้ คือ

1. จะทำให้ทราบถึงขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการตัดสินใจ เลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ว่ามีขั้นตอนอย่างไรบ้าง รายละเอียดแต่ละขั้นตอนเป็นอย่างไรบ้าง
2. จะทำให้ทราบว่า ผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกันจะมีกระบวนการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่แตกต่างกันบ้างหรือไม่
3. จะทำให้ทราบว่า ผู้ลงคะแนนเสียงที่มีเหตุผลในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งแตกต่างกัน จะมีขั้นตอนในกระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แตกต่างกันบ้างหรือไม่ในแต่ละขั้นตอน
4. เพื่อจะได้นำความรู้ที่ได้จากการศึกษาในบางแง่มุมที่เป็นประโยชน์ มาปรับปรุงเกี่ยวกับการเลือกตั้ง
5. จะเป็นการเสริมสร้างแนวความคิดว่า ในการที่จะทำการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้ง เกินกว่าจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมีได้ ผู้ลงคะแนนเสียงจะต้องทำการตัดสินใจในลักษณะที่ "เป็นกระบวนการ" เพื่อลดจำนวนผู้สมัครให้เหลือ เท่ากับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมีได้ หรือ เท่าที่ต้องการจะลงคะแนนเสียงให้ ซึ่งผู้ที่ได้รับการลงคะแนนเสียงให้จะเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ผู้ลงคะแนนเสียงแต่ละคนพอใจมากที่สุด ตามหลักเกณฑ์และจุดมุ่งหมายของแต่ละคน

วิธีดำเนินการวิจัย

การเลือกตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่าง

ในการเลือกคั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2529 ตำบลคูลาค อำเภอทรายมูล จังหวัดยโสธร มีประชาชนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกคั้งจำนวน 1,561 คน ผู้มีสิทธิเลือกคั้งทั้งหมด คือประชากรของการวิจัยในครั้งนี้ แต่ในการศึกษาครั้งนี้ ได้กำหนดตัวแปรตาม เพศ อาชีพ อายุ การศึกษา และรายได้ โดยมีกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ 182 คน หรือประมาณร้อยละ 12 ของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกคั้งในเขตตำบลคูลาค อำเภอทรายมูล จังหวัดยโสธร ที่ใช้เป็นขอบเขตในการศึกษาครั้งนี้

วิธีการสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการกำหนดจำนวนตามสัดส่วนของกลุ่มตัวแปร โดยพยายามให้มีจำนวนลดหลั่นกันตามโครงสร้างของตัวแปร ที่นำมาเป็นฐานกำหนดสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่าง โดยมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. เพศ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยเพศชายและเพศหญิง
2. อาชีพ แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นกลุ่มอาชีพสำคัญ 4 กลุ่ม คือ รับราชการ กำนันผู้ใหญ่บ้าน, ค้าขาย, เกษตรกร และรับจ้าง
3. อายุ แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 ช่วงอายุ คือ วัยหนุ่ม (20-30 ปี) วัยกลางคน (31-50 ปี) วัยสูงอายุ (51 ปีขึ้นไป)
4. การศึกษา แบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็นระดับต่าง ๆ ตามระดับการศึกษาชั้นเรียนของระบบการศึกษา โดยจัดเป็น 3 ระดับ คือ ตั้งแต่ ป.4 ลงมา ป.5-ม.ศ.3 และตั้งแต่ ม.ศ.4 ขึ้นไป
5. รายได้/เดือน แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 ระดับ คือ ค่ากว่า 2,000 บาท/เดือน, ระดับ 2,000-4,000 บาท/เดือน และระดับสูงกว่า 4,000 บาท/เดือน

โดยจะทำการเก็บข้อมูลจากผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกคั้งจากทุก ๆ หมู่บ้าน หมู่บ้านละประมาณร้อยละ 12 ของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกคั้งในหมู่บ้านนั้น ๆ โดยจะ

เลือกตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาแบบบังเอิญ หรือแบบสะดวก และแบบเจาะจง เพื่อให้มีกลุ่มประชากรในการศึกษาตามตัวแปรที่ได้วางไว้ โดยให้มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างของผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตตำบลคู์ลาด อำเภอรายมุล จังหวัดยโสธร ดังรายละเอียดในตารางที่ 1.2

ตารางที่ 1.2 กลุ่มประชากรที่ใช้เป็นตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ในตำบลคู์ลาด

หมู่ที่	จำนวนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียง (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)
1	230	27
2	110	13
3	106	12
4	208	24
5	156	18
6	176	21
7	95	11
8	34	4
9	120	14
10	223	26
11	49	6
12	54	6
รวม	1,561	182

การรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูล ในขั้นแรกได้ทำการศึกษาจาก เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งหมด ในขั้นต่อไปผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์ตามแบบสอบถามที่ได้ดำเนินการจัดทำขึ้น โดยในการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยออกเก็บข้อมูลด้วยตนเองทั้งหมด

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล จะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาและสมมุติฐานของการศึกษา โดยวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จากขั้นตอนแรกจนถึงขั้นตอนสุดท้าย โดยจะศึกษาเปรียบเทียบกันว่าผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ที่มีฐานะทาง เศรษฐกิจและสังคมแตกต่างกัน จะมีขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ที่แตกต่างกันบ้างหรือไม่ และผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่มีเหตุผลในการไปลงคะแนนเสียงที่แตกต่างกัน มีกระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่แตกต่างกันบ้างหรือไม่ โดยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และข่าวสารเกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในขั้นตอนนี้เป็นการวิเคราะห์ว่าผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ข่าวสารเกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง จากแหล่งข่าวใด ตั้งแต่เมื่อไร ข่าวสารจากผู้สมัครรับเลือกตั้งที่เข้ามาสู่ประชาชนนั้น ผู้สมัครใช้วิธีการหาเสียงในลักษณะใดบ้าง ใช้แหล่งข่าวสารในลักษณะใดบ้างที่หาเสียงกับประชาชน และจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ เหล่านี้ประชาชนใช้ข่าวสารจากแหล่งข่าวสารใด เป็นหลักเกณฑ์ในการคิดเลือกลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง ผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงบางคนพอรู้ว่ามิใช่คน เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งบ้างก็จะตัดสินใจได้ทันทีว่าจะลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครคนใดบ้าง หรือจะเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งที่สังกัดพรรคการเมืองใดบ้าง ซึ่งผู้ตัดสินใจในลักษณะนี้จะมีความผูกพันอยู่กับพรรคการเมืองหรือตัวบุคคลอยู่แล้ว จึงตัดสินใจได้ทันที แต่ผู้

ตัดสินใจในลักษณะนี้ก็ยังมีขั้นตอนในการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง เช่นเดียวกับผู้ลงคะแนนเสียงโดยทั่วไป

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักเกณฑ์และการให้น้ำหนักของหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนที่จะต้องหาหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ของแต่ละคนว่าจะหาหลักเกณฑ์อะไรมาลดจำนวนผู้สมัครรับเลือกตั้งให้เท่ากับจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมีได้ หรือเท่าที่ต้องการลงคะแนนเสียงให้ ขั้นตอนนี้เมื่อยอมรับว่าจะต้องมีการตัดสินใจ และรู้ว่าใครเป็นผู้สมัครรับเลือกตั้งบ้าง ผู้ลงคะแนนเสียงแต่ละคนก็จะเริ่มรับรู้ถึงการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัคร ของพรรคการเมือง ผู้ลงคะแนนเสียงก็จะเริ่มสร้างหลักเกณฑ์ต่าง ๆ เพื่อจะลดจำนวนผู้สมัครให้เหลือเท่าที่ต้องการจะลงคะแนนเสียงให้ บางคนอาจชอบที่จะเลือกพรรคการเมือง บางคนอาจจะชอบเลือกคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือบางคนอาจจะเลือกในลักษณะผสมผสานกันไประหว่างการเลือกตั้งพรรคและตัวบุคคล รวมทั้งการให้น้ำหนักกับหลักเกณฑ์เหล่านั้นด้วย ขั้นตอนนี้จะเป็นการหาคำตอบว่า ผู้ลงคะแนนเสียงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน จะมีหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครคนใดที่แตกต่างกันบ้างหรือไม่ และผู้ลงคะแนนที่มีเหตุผลในการลงคะแนนเสียงที่แตกต่างกัน จะมีกระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งที่แตกต่างกันบ้างหรือไม่

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินและการจัดลำดับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ขั้นตอนนี้ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะถูกผู้ลงคะแนนเสียงแต่ละคนประเมินว่า ผู้สมัครแต่ละคนตรงตามหลักเกณฑ์ที่ผู้ลงคะแนนเสียงแต่ละคนตั้งหลักเกณฑ์ไว้หรือไม่ ถ้าตรงตามหลักเกณฑ์ก็จะดำเนินการจัดลำดับไว้ ตั้งแต่ถูกใจมากที่สุด จนถึงถูกใจน้อยที่สุด ตามจุดมุ่งหมายและหลักเกณฑ์ของผู้ลงคะแนนเสียงแต่ละคน

ขั้นตอนที่ 4 การตัดสินใจสุดท้ายที่จะลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง คนใดคนหนึ่ง สำหรับขั้นตอนนี้โดยปกติผู้ลงคะแนนเสียง จะลงคะแนนเสียงตามการจัดลำดับผู้สมัครรับเลือกตั้งจากขั้นตอนที่ 3 โดยจะลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ถูกใจ

มากที่สุดตามลำดับ จนครบจำนวนสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่พึงมีได้ในเขตเลือกตั้งนั้น ๆ หรือเท่าที่โครงการจะลงคะแนนเสียงให้

การเสนอรายงานการวิจัย

บทที่ 1 เป็นการสร้างรูปแบบของสภาพปัญหา วัตถุประสงค์ของการวิจัย นิยามความคิดหรือตัวแปรที่สำคัญ สมมุติฐานของการวิจัย ขอบเขตการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และวิธีดำเนินการวิจัย

บทที่ 2 เป็นการเสนอแนวความคิด หลักการทั่วไป และทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับ การวิจัย เพื่อเป็นกรอบในการวิเคราะห์สำหรับการวิจัยนี้

บทที่ 3 เป็นการเสนอสภาพทั่วไปของการเลือกตั้งของอำเภอทรายมูล จังหวัด ยโสธร

บทที่ 4 เป็นบทวิเคราะห์ กระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ตามขั้นตอนต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และข่าวสารเกี่ยวกับ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักเกณฑ์ และการทำหน้าที่ของหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินและการจัดลำดับผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ขั้นตอนที่ 4 การตัดสินใจสุดท้ายที่จะลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งคนใดคนหนึ่ง

บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ